

5. Motsak S.I. Formation of students' historical competence by means of local lore / SI Motsak // Theoretical issues of culture, education and upbringing. 2011. No. 43. P. 130-132.
6. S.I. Ryushina, N.V. Inyachina, Local history in students' research activities in history and social science lessons. Innovative science. 2019. № 5. P. 177-179.
7. Sheremet MO Local history materials at history lessons of Ukraine / M. Sheremet // History at school. 2001. № 11-12. P. 90.

УДК 811.111'276.6:004.738.5

Шандра Наталія,
канд. пед. наук, асистент,
Львівський національний університет імені Івана Франка,
м. Львів, Україна
Кудринська Христина,
асистент, Львівський національний університет
імені Івана Франка,
м. Львів, Україна

ЛЕКСИЧНІ ЗНАННЯ ЯК КОМПОНЕНТ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ІТ-ФАХІВЦІВ

У статті здійснено аналіз понять «англомовна лексична компетентність» та «англомовна професійна компетентність», охарактеризовано лексичні знання як компоненти англомовної лексичної професійної компетентності, зазначено відмінності між декларативними та процедурними лексичними знаннями.

Ключові слова: лексична компетентність, професійна компетентність, лексичні знання, ІТ-фахівці, декларативні знання, процедурні знання.

Шандра Н. А., Кудринська Х. В. Лексические знания как компонент англоязычной лексической профессиональной компетентности будущих IT-специалистов. В статье осуществлено анализ понятия «англоязычная лексическая компетентность» и «англоязычная профессиональная компетентность», характеризовано лексические знания как компоненты англоязычной лексической профессиональной компетентности, указано отличия между декларативными и процедурными лексическими знаниями.

Ключевые слова: лексическая компетентность, профессиональная компетентность, лексические знания, IT-специалисты, декларативные знания, процедурные знания.

Shandra N., Kudrynska Kh. Lexical knowledge as component of English lexical professional competence of prospective IT specialists. The article is devoted to the analysis of such notions as English lexical competence and English professional competence, characteristics of lexical knowledge as component of English lexical professional competence, distinction between declarative and procedural lexical knowledge.

Key words: lexical competence, professional competence, lexical knowledge, IT specialists, declarative knowledge, procedural knowledge.

Постановка проблеми. Серед вимог 21 століття до фахівців ІТ-сфери ключове місце посідає вільне володіння англійською мовою, як в усному так й у писемному професійному спілкуванні. Коректне вживання ділової англійської мови безпосередньо залежить від рівня сформованості англомовної лексичної компетентності загалом, та лексичної професійної компетентності зокрема.

Аналіз досліджень. Проблему формування іншомовної комунікативної компетентності досліджували О. Бігич, Н. Бориско, І. Зимня, І. Задорожна, Н. Микитенко, Л. Морська, С. Ніколаєва та ін. Аспекти формування іншомовної лексичної компетентності стали предметом наукових розвідок таких дослідників, як С. Смоліна, В. Терещук, С. Ніколаєва, Н. Горбунова, Г. Гавришак, Н. Жовтук та ін. Теоретико-методологічні основи навчання іноземних мов для спеціальних цілей досліджували Н. Микитенко, О. Биконя, В. Терещук, Е. Ятаєва та ін.

Мета статті – проаналізувати та охарактеризувати лексичні знання як компоненти необхідні для формування англомовної лексичної компетентності у професійно орієнтованому писемному спілкуванні ІТ-фахівців. Для цього слід вирішити такі завдання: 1) розглянути існуючі трактування англомовної лексичної компетентності; 2) з'ясувати сутність поняття «англомовна професійна компетентність»; 3) дати визначення англомовній лексичній компетентності майбутніх ІТ-фахівців; 4) охарактеризувати лексичні знання, які входять до структури англомовної лексичної компетентності ІТ-фахівців; 5) проаналізувати відмінності між декларативними та процедурними знаннями професійно орієнтованого писемного спілкування майбутніх ІТ-фахівців.

Виклад основного матеріалу. Одним з ключових понять процесу оновлення вітчизняного освітнього середовища є поняття компетентності як володіння людиною системою знань, навичок і вмій та індивідуально особистісного ставлення до предмета діяльності [2]. Рівень компетентності фахівця має забезпечити його

гармонічну взаємодію із суспільством [7; с. 17]. Від рівня іншомовної професійно орієнтованої компетентності фахівця IT-сфери залежить подальший розвиток умінь користуватись іноземною мовою, зокрема діловою англійською мовою, в реальному міжкультурному професійному спілкуванні.

За останні роки поняття компетентність вийшло на загальнодидактичний та методологічний рівень, що пов'язано з потребою в системному підході до змісту освіти і необхідністю конкретизації навчального матеріалу на загальнодидактичному рівні. Слідом за І. П. Задорожною, ми розуміємо компетентність як сукупність взаємопов'язаних якостей особистості (знань, вмінь, навичок, способів діяльності), заданих щодо певного кола предметів та процесів і необхідних для якісної продуктивної діяльності [11].

В. В. Сафонова іншомовну комунікативну компетентність розглядає як сукупність мовної, мовленнєвої, соціокультурної компетентностей [18, с. 9]. Науковці С. Ю. Ніколаєва та А. М. Щукін розуміють іншомовну комунікативну компетентність, зокрема англословну комунікативну компетентність, як здатність вирішувати засобами англійської мови актуальні для студентів навчальні завдання спілкування у побутовій, навчальній, виробничій, професійній і культурній сферах життя, вміння студента користуватись фактами мови і мовлення для реалізації цілей спілкування [16]. Соціальне замовлення на професійно орієнтоване володіння діловою англійською мовою обумовлює необхідність професійно спрямованого навчання англійської мови майбутніх IT-фахівців. Зокрема, англословну професійну компетентність Н. О. Микитенко визначає як здатність застосовувати 1) знання про мовні особливості англійської мови, типи англословних дискурсів, їх будову; 2) вміння і навички сприймати, інтерпретувати, забезпечувати когерентність висловлювань в значущих комунікативних моделях, створювати дискурс у типових професійних ситуаціях [15]. Крім мовних і мовленнєвих знань, умінь і навичок, англословна професійна компетентність формується на основі складових фахової компетентності та англословної лексичної компетентності [15].

Виконання професійних обов'язків та вирішення професійних задач за допомогою іншомовного професійного спілкування передбачає високий рівень сформованості іншомовної комунікативної компетентності у фахівців IT-сфери. В свою чергу, високий рівень сформованості англословної лексичної компетентності у діловому писемному спілкуванні забезпечує фахівцям IT-сфери можливість належного виконання професійних обов'язків та ролей у процесі іншомовного професійно орієнтованого писемного спілкування.

Внутрішня готовність та спроможність до використання іноземної мови в реальних умовах продуктивної діяльності (говорінні, письмі) іноземною мовою забезпечуються одним із компонентів іншомовної комунікативної компетентності – лексичною компетентністю.

На думку В. Терещук, лексика виступає «ведучим компонентом» іншомовного мовленнєвого спілкування [20, с. 17]. Саме лексика приймає на себе основне комунікативне навантаження при висловлюванні і сприйнятті смислу висловлювання [12, с. 87]. Дослідниця О. Биконя вважає лексику найінформативнішим пластом професійно орієнтованого спілкування [3, с. 67].

У методиці навчання іноземних мов поняття лексичної компетентності трактують як: когнітивно-практичну готовність до оволодіння лексикою (Є. Ятаєва, Г. Волкотруб) [23; 6]; здатність до коректного оформлення своїх висловлювань і розуміння мовлення інших, яка базується на складній і динамічній взаємодії відповідних навичок, знань і лексичної усвідомленості (С. Смоліна) [19]; здатність викликати лексичну одиницю з тривалої пам'яті й включати цю лексичну одиницю у мовленнєвий ланцюг (Н. Горбунова) [8]; наявність словникового запасу, а також здатність до адекватного вживання лексичних одиниць (І. Макаренко) [13]; знання, а також здатність використовувати словниковий запас (Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти) [10, с. 7].

Проаналізовані визначення дають підстави стверджувати, що лексична компетентність передбачає засвоєння лексичних одиниць.

Лексичні одиниці є складними утвореннями, які мають форму і значення. Під формою слова науковці, перш за все, розуміють його звукову оболонку, яка сприймається на слух [17]. Значення слова є його семантичним складом, безпосередньо пов'язаним з мовним обігом та граматичною формою. Семантика аналізує відношення мовних одиниць і явищ, процесів і предметів, які ними позначаються. Лексичні одиниці є одиницями різних мовних рівнів [24]. У контексті професійно орієнтованого писемного спілкування IT-фахівців лексичні одиниці об'єднуються у систему мовних засобів, які мають спільні семантичні ознаки, взаємодіють між собою, формуючи функціонально-семантичні поля [5].

Найбільш вагомими аспектами, які необхідно враховувати у процесі оволодіння лексичними одиницями, є [17]: особливості звукової і графічної форми слова; значення слова, що представляє його змістову сторону; взаємозв'язок вживання слова з його граматичним оформленням, завдяки якому утворюються словоформи; притаманність слову власних «внутрішніх» та «зовнішніх» властивостей, які дозволяють реалізувати таку ключову характеристику як сполучуваність з іншими словами, у результаті чого утворюються словосполучення.

Ефективність формування лексичної компетентності залежить від рівня сформованості її компонентів: лексичних навичок, обсягу засвоєних лексичних знань та динамічного інтерактивного функціонування цих компонентів з урахуванням лексичної усвідомленості [4, с. 215].

Таким чином, англomовна лексична компетентність майбутніх ІТ-фахівців є їх інтегрованою якістю, що передбачає сформованість у них комплексу знань, навичок і здатності використовувати словниковий запас англійської мови у процесі професійно орієнтованого англomовного спілкування в ІТ-сфері.

Під знанням розуміють все те, що людина знає свідомо і неусвідомлено про мову й аспекти використання мови, а вміння показують, наскільки якісно ці знання реалізуються в реальному спілкуванні, передусім, у діловому усному спілкуванні [10]. Для розвитку мовленнєвих умінь у діловому говорінні необхідно використовувати спеціальні знання. Доцільно виокремлювати декларативні і процедурні знання, які, відповідно, пов'язані з теорією та практикою. Декларативне знання трактується як експліцитне знання різноманітних фактів, яке ми можемо повідомити і яке ми усвідомлюємо, а процедурне – як знання про те, як виконувати дію, і воно часто імпліцитне [1, с. 235]. Процедурні знання визначають уявлення про засоби і шляхи отримання нових знань.

Лексичні знання, що входять до структури англomовної лексичної компетентності ІТ-фахівців, включають [14, с. 103]: звукову і графічну форми слова; семантику лексичної одиниці, тобто її денотативного і конотативного значення; здатність слів мати антоніми, синоніми, омоніми, пароніми, стилістичну забарвленість, соціокультурну забарвленість, сполучувальну цінність; поняття, значення яких виражається у відмінний спосіб у різних мовах; структури слова, правил словотвору; самостійних та службових слів як засобів зв'язку в реченнях і текстах; типів словників; лексичної системи англійської мови.

Н. Жовтук [9, с. 62] акцентує на твердженні А. Шамова, що для вирішення задач комунікативного навчання мови особливо важливими є процедурні знання, в яких, у свою чергу, виділяють знання про розгортання дії, тобто виконання дії, спосіб її реалізації та знання про можливий результат, стан, до якого призводить виконання цієї дії [21].

Декларативні знання професійно орієнтованого писемного спілкування – це знання про ролі та можливості ділової комунікації; особливості офіційно-ділового і професійного письмового стилів; письмово-мовленнєві формули, пов'язані зі зміною предмета ділової розмови; умови та критерії ефективності ділової комунікації; письмово-мовленнєві формули для внесення, прийняття чи відхилення пропозиції; засоби зв'язку.

Щодо процедурних знань професійно орієнтованого писемного спілкування, це знання, як заохочувати партнера / партнерів до висловлення власної думки; чітко аргументувати на актуальні теми (проблеми) в академічному та професійному житті; коректно доводити власну думку у письмовій формі; ввічливо уточнювати розуміння інформації учасниками ділового спілкування; підпорядковувати мову контексту і типу ділової комунікації; ініціювати і підтримувати ділове листування; гнучко користуючись лексикою професійно орієнтованого писемного спілкування; реалізовувати широку низку мовленнєвих функцій і реагувати на них; спілкуватися залежно від рівня офіційності.

Декларативні знання професійно орієнтованого писемного спілкування майбутніх ІТ-фахівців є знаннями про особливості офіційно-ділового і писемного стилів; писемномовленнєві формули для початку, продовження та завершення електронного листа; структуру ділових листів; структуру письмових повідомлень (описів, фактів, коментарів); вплив засобів невербальної комунікації (використання смайликів, емотиконів) на її результати; писемномовленнєві формули, пов'язані зі зміною предмета розмови; засоби міжфразового зв'язку.

До процедурних знань професійно орієнтованого писемного спілкування майбутніх ІТ-фахівців ми відносимо знання, як будувати висловлювання із урахуванням ступеня офіційності, контексту та стосунків з діловими партнерами; реалізовувати тактику професійно орієнтованого писемного мовлення; готувати та представляти етапи ділового листування у формі чіткого, структурованого тексту, демонструючи контрольоване вживання граматичних структур, конекторів та засобів зв'язку; писати логічно структуровані, послідовні, граматично та лексично правильно оформлені ділові англomовні електронні листи; виділяти та аргументувати основні ідеї; як підпорядковувати мову контексту і типу ділової комунікації; передавати та аргументувати ідеї, факти, думки; використовувати засоби невербальної комунікації; оптимально побудувати письмове повідомлення, щоб воно було чітким і зрозумілим для ділових партнерів.

Висновки. Таким чином, у процесі професійно орієнтованого спілкування майбутні ІТ-фахівці повинні знати широке коло лексичних одиниць, що використовуються в домінуючих комунікативних ситуаціях, механізмів поєднання вивчених лексичних одиниць, правил вживання вивчених лексичних одиниць відповідно до реєстру, жанру і стилю [3, с. 67].

Що стосується мовних компетентностей майбутніх ІТ-фахівців, то їх слід вдосконалювати згідно з освітньо-професійною програмою, освітньо-кваліфікаційною характеристикою для студентів природничих спеціальностей з посиланнями на дескриптори рівня В2.2 Загальноєвропейських Рекомендацій [10]. Для отримання ступеня бакалавра, разом з усіма іншими професійними вміннями, студент має бути здатним ефективно спілкуватися діловою англійською мовою у професійному середовищі, володіти мовною компетентністю. Мовна компетентність передбачає оволодіння студентами мовним матеріалом з метою його використання в усному і писемному мовленні діловою англійською мовою. Звідси, коректне використання різноманітних лексичних й граматичних засобів буде сприяти ефективній організації самостійної позааудиторної роботи студентів комп'ютерних спеціальностей у оволодінні англomовною комунікативною компетентністю у професійно орієнтованому писемному спілкуванні.

Лексичні знання як важлива складова когнітивної діяльності студента і матеріал для забезпечення когнітивної бази та міцної лексичної основи для формування англомовної лексичної компетентності в професійно орієнтованому писемному спілкуванні [22, с. 83] відіграють вагомую роль у складі цієї компетентності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андерсон Дж. Р. Когнитивная психология [5-е изд.]. – СПб. : Питер, 2002. 496 с.
2. Артёмова М. Г., Віктор (В. В. Бедь). Компетентнісний підхід в системі вищої освіти як пріоритет її модернізації у вищому навчальному закладі / URL : <http://www.uuba.org.ua/publikatsiyi/kompetentnisniy-pidhid-v-sistemi-vischoyi-osvitiyak-prioritet-yiyi-modernizatsiyi-u-vischomu-navchalnomu-zakl-2.html>.
3. Биконя О. Організація самостійної позааудиторної роботи з англійської мови студентів економічних спеціальностей: монографія. Чернігів : ЧНТУ, 2015. 432 с.
4. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / За заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. К. : Ленвіт, 2013. 590 с.
5. Будна М. Лексичні одиниці із семантикою завершеності та критерії їх класифікації // Вісник Львівського університету. Серія іноземні мови. 2014. Вип. 22. С. 66–72.
6. Волкотруб Г. Й. Стилїстика ділової мови: [навч. посіб.]. К. : МАУП, 2002. 208 с.
7. Гавришак Г. Р. Компетентність та ключові компетенції викладача ВНЗ / Г. Р. Гавришак // Матеріали регіонального науково-практичного семінару „Професійні компетенції та компетентності вчителя”, 28-29 листопада 2006 р. – Тернопіль : Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2006. С. 31–32.
8. Горбунова Н. В. Лексична компетенція дітей дошкільного віку в сучасних дослідженнях // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі. 2010. Вип. 8. С. 85–91. URL : http://www.nbu.gov.ua/.../Soc.../PD810_14.pdf.
9. Жовтук Н. П. Методика формування у майбутніх учителів лексичної компетентності у процесі навчання англійської мови після німецької: дис. ... к.пед.н.: 13.00.02 – теорія і методика навчання (германські мови) / Терноп. пед. ун-т. Тернопіль, 2015. 318 с.
10. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання С. Ю. Ніколаєва. К. : Ленвіт, 2003. 261 с.
11. Задорожна І. П. Організація самостійної роботи майбутніх учителів англійської мови з практичної мовної підготовки : монографія / Ірина Павлівна Задорожна. – Тернопіль : Вид-во ТНПУ, 2011. 304 с.
12. Задорожна І. П. Теоретико-методичні засади організації самостійної роботи майбутніх учителів з оволодіння англомовною комунікативною компетенцією: дис. ... д.пед.н.: 13.00.02 / Київ. нац. лінгв. ун-т. К., 2012. 770 с.
13. Макаренко И. П. Формирование у студентов рецептивных лексических навыков на основе системы текстов для чтения : автореф. дис.... на соиск. ученой степени к.пед.н. : спец. 13.00.02 – теория и методика обучения и воспитания (иностранные языки). Минск, 2010. 26 с.
14. Методика преподавания иностранных языков: общий курс / отв. ред. А. Н. Шамов. 2-е изд., перераб. и доп. М.: АСТ Москва, Восток – Запад, 2008. 253 с.
15. Микитенко Н. О. Теорія і технології формування іншомовної професійної компетентності у майбутніх фахівців природничих спеціальностей : дис. докт. пед. наук : 13.00.02, 13.00.04 / Наталія Олександрівна Микитенко. – Тернопіль, 2011. 402 с.
16. Николаєва С. Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу / Софія Юріївна Ніколаєва // Іноземні мови, 2010. № 2. С. 11–17.
17. Основы методики преподавания иностранных языков / под ред. В. А. Бухбиндера, В. Штраусса. К. : Вища школа, 1986. 336 с.
18. Сафонова В. В. Многоуровневость в языковом образовании: общеевропейский и национальные подходы/ Виктория Викторовна Сафонова. — М. : Еврошкола, 2008. 108 с.
19. Смоліна С. В. Методика формування іншомовної лексичної компетенції // Іноземні мови. 2010. № 4. С. 16–23.
20. Терещук В. Г. Формування англомовної лексичної компетенції студентів немовних спеціальностей в умовах віртуального навчального середовища: дис. ... к.пед.н.: 13.00.02. Терноп. пед. ун-т. Тернопіль, 2014. 320 с.
21. Шамов А. Н. Когнитивный подход к обучению лексике: моделирование и реализация (базовый курс немецкого языка) : дис. ... д.пед.н.: 13.00.02– теория и методика обучения. Н. Новгород, 2005. 537 с.
22. Шамов А. Н. Система взаимосвязанного обучения лексическим навыкам устной речи и чтения на среднем этапе общеобразовательной школы (на материале немецкого языка): дис. ... к.пед.н.: 13.00.02— теория и методика обучения. Нижний Новгород, 1999. 262 с.
23. Ятаева Е. В. Учебный глоссарий как средство развития учебной иноязычной-лексической компетенции в профессиональном языковом образовании: дис. ... д.пед.н.: 13.00.02 – теория и методика обучения (иностранные языки) / Тамбов, 2005. 520 с.
24. Lewis M. Implementing the Lexical Approach. Hove : Language Teaching Publications, 1997. 223 p.

REFERENCES

1. Anderson J..R. Cognitive Psychology [5th ed.]. - St. Petersburg. : Peter, 2002. 496 p.
2. Artyomova M.G., Victor (VV Bed). Competency Approach in Higher Education as a Priority for its Modernization in Higher Education / URL: <http://www.uuba.org.ua/publikatsiyi/kompetentnisniy-pidhid-v-sistemi-vischoyi-osvitiyak-prioritet-yiyi-modernizatsiyi- -vischomu-navchalnomu-zakl-2.html>.
3. O. Bikonya Organization of Independent Non-Auditory Work in English of Students of Economic Specialties: Monograph. Chernihiv: National Technical University, 2015. 432 p.
4. Bigich O.B., Borisko N.F., Boretska G.E., et al. Teaching Methods of Foreign Languages and Cultures: Theory and Practice: A Textbook for Students of Classical, Pedagogical and Linguistic Universities. ed. S. Yu. Nikolaev. K.: Lenwith, 2013. 590 p.
5. Budna M. Lexical units with completeness semantics and criteria for their classification // Visnyk of Lviv National University. A series of foreign languages. 2014. Vol. 22. P. 66–72.
6. Volkotrub G.Y. Stylistics of business language: [textbook]. tool.]. K.: MAUP, 2002. 208 p.
7. Gavrishchak G.R. Competence and key competences of the teacher of the university / GR Gavrishchak // Materials of the regional scientific-practical seminar "Professional competences and competences of the teacher", November 28-29, 2006 - Ternopil: Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatyuk, 2006, pp. 31–32.
8. Gorbunova N.V. The lexical competence of preschool children in contemporary research // Pedagogics of creative personality formation in higher and secondary school. 2010. Vol. 8. P. 85–91. URL: http://www.nbu.gov.ua/.../Soc.../PD810_14.pdf.
9. Zhovtyuk N.P. Methods of formation of future teachers of lexical competence in the process of teaching English after German: dis. ... PhD: 13.00.02 - Theory and Methods of Learning (Germanic Languages) / Ternop. ped. Univ. Ternopil, 2015. 318 p.
10. Pan-European Recommendations on Language Education: Study, Teaching, Assessment / Scientific Editor of the Ukrainian edition of S. Yu. Nikolaev. K.: Lenwith, 2003. 261 p.
11. Zadorozhnaya I.P. Organization of independent work of future English language teachers on practical language training: monograph / Irina Zadorozhnaya. - Ternopil: Issue of TNPU, 2011. 304 p.
12. Zadorozhnaya I.P. Theoretical and methodological foundations of the organization of independent work of future teachers on mastering English communicative competence: dissertation. ... D.Sc. No. : 13.00.02 / Kyiv. nat. lingu. Univ. K., 2012. 770 p.
13. Makarenko I.P. Formation in students of receptive lexical skills based on the system of texts for reading: author. diss. academic degree : spec. 13.00.02 - Theory and Methods of Training and Education (Foreign Languages). Minsk, 2010. 26 p.
14. Methods of teaching foreign languages: general course / answer. ed. AN Shamov. 2nd ed., Revised. and ext. Moscow: AST Moscow, East - West, 2008. 253 p.
15. Mykytenko N.O. Theory and technologies of formation of foreign-language professional competence in future specialists in natural sciences: dissertation. doc. ped. Sciences: 13.00.02, 13.00.04 / Natalia Nikitenko. - Ternopil, 2011. 402 p.
16. Nikolaev S. Yu. The goals of teaching foreign languages in the aspect of competence approach / Sofia Nikolaev // Foreign languages, 2010. № 2. P. 11–17.
17. Fundamentals of foreign language teaching / Ed. V. A. Buchbinder, V. Strauss. K.: High School, 1986. 336 p.
18. Safonov V.V. Multilevel in language education: pan-European and national approaches / Victoria Viktorovna Safonov. - M.: Euroschool, 2008. 108 p.
19. Smolina S.V. Methods of formation of foreign-language lexical competence // Foreign languages. 2010. № 4. P. 16–23.
20. Tereshchuk V.G. Formation of English-speaking lexical competence of students of non-linguistic specialties in the virtual educational environment: diss. ... PhD: 13.00.02. Ternop. ped. Univ. Ternopil, 2014. 320 p.
21. Shamov A.N. Cognitive approach to vocabulary training: modeling and implementation (German language basic course): diss. ... D.Sc.: 13.00.02 - theory and methodology of training. N. Novgorod, 2005. 537 p.
22. Shamov A.N. The system of interconnected teaching of lexical skills of oral speech and reading at the middle stage of a comprehensive school (on the material of the German language): diss. □ Candidate of Technical Sciences: 13.00.02— Theory and methodology of training. Nizhny Novgorod, 1999. 262 p.
23. Yataeva EV Educational glossary as a means of development of educational foreign language-lexical competence in vocational language education: diss. ... Ph.D.: 13.00.02 - Theory and Methods of Learning (Foreign Languages) / Tambov, 2005. 520 p.
24. Lewis M. Implementing the Lexical Approach. Hove: Language Teaching Publications, 1997. 223 p.